

GODTHÅBS GAMLE BYMIDTE

Af *Henning Jensen*

De tekniske fremskridt i Grønland er øjensynlige. Det stilfærdige og i visse henseender romantiske Grønland er blevet afløst af den febrilske og støjende aktivitet, som følger af en for landet hurtig opbygning til en nutid i vestlig forstand. Moderne begreber som produktion, effektivitet, uddannelse, kommunikation følger i sporet af planlægning og teknik.

I et land, hvor vind, vejr og mørke spiller en væsentlig rolle, hvor fjeld og permafrost er besværlige forbundsfæller, bliver aktiviteten dog ofte begrænset til korte, sikre perioder af året. Det er een af årsagerne til, at man i en længere årrække har haft nok at gøre med at få de aktuelle bygninger, havne og veje m. v. færdige i en fart, for dernæst at gå i kamp med nye presserende opgaver.

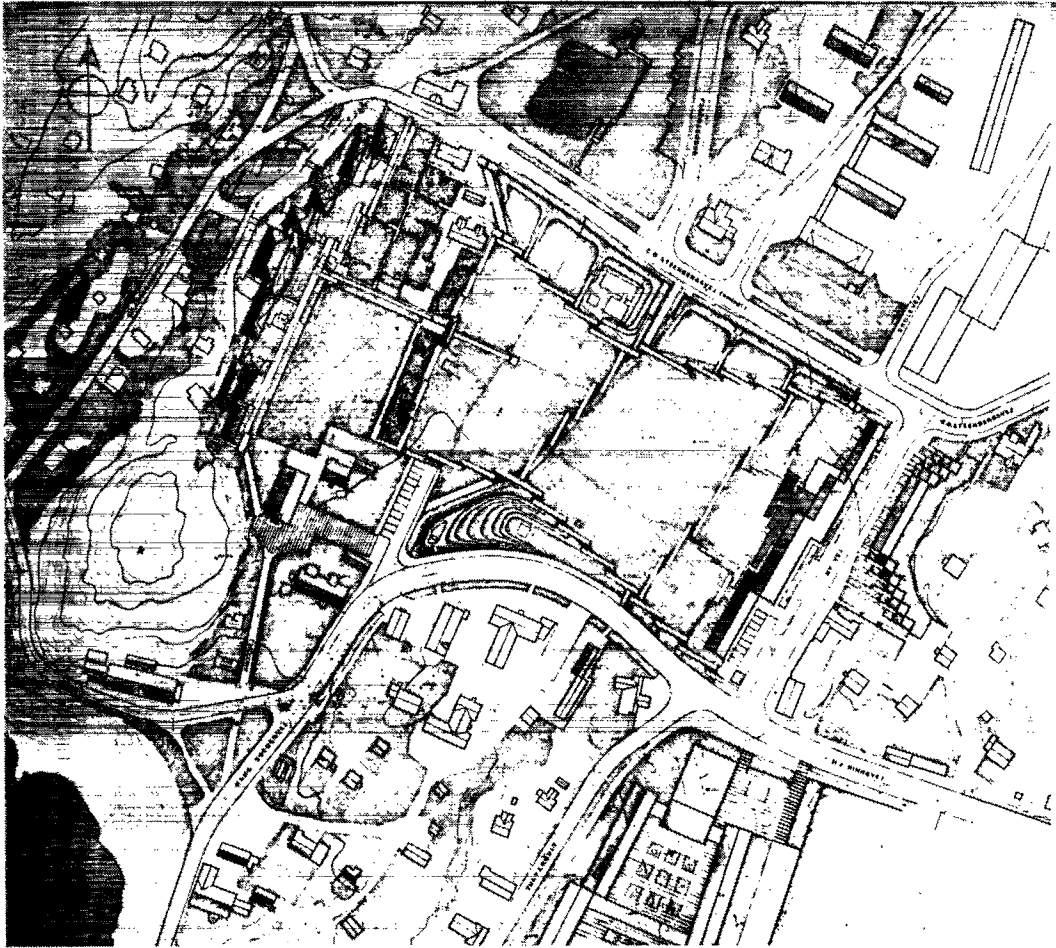
Der er ligesom aldrig blevet tid til at puste ud, endsige rydde op efter sig. Grus, skærver og uorden har fulgt efter hver en opgave, der blev løst.

Først i de sidste år har man erkendt, at der *skal* være tid og råd til ikke blot at rydde op efter sig, men også til at gøre i det mindste de nærmeste omgivelser færdige og tiltalende for mennesker.

Begrebet „terrænpleje“ er indført i Grønland og synes at vinde forståelse såvel i befolkningen som hos planlæggerne og projekterende. Det før så karske og rå bybillede omkring nybyggeriet synes på vej mod et mildere og mere menneskeværdigt miljø.

I forbindelse med udarbejdelsen af en vej- og bebyggelsesplan for et område i Godthåbs gamle bymidte blev disse problemer taget konkret op. Selvom opgavens væsentlige formål var at sikre en harmonisk placering af nye bygninger i et gammelt miljø, og navnlig at foreslå en rimelig ændring af vejføringer i forbindelse hermed, blev det os efterhånden mere og mere klart, at dette område fortjente en særlig interesse.

Området er idag gennemskåret af veje og grøfter, men fremtræder desuagtet som en åben, grøn pladسدannelse, begrænset af fjeld og ældre bygninger – de fleste bevaringsværdige. Mod nordøst danner den såkaldte Arqaluks plads en åben „port“ mod den lavere liggende Myggedal.

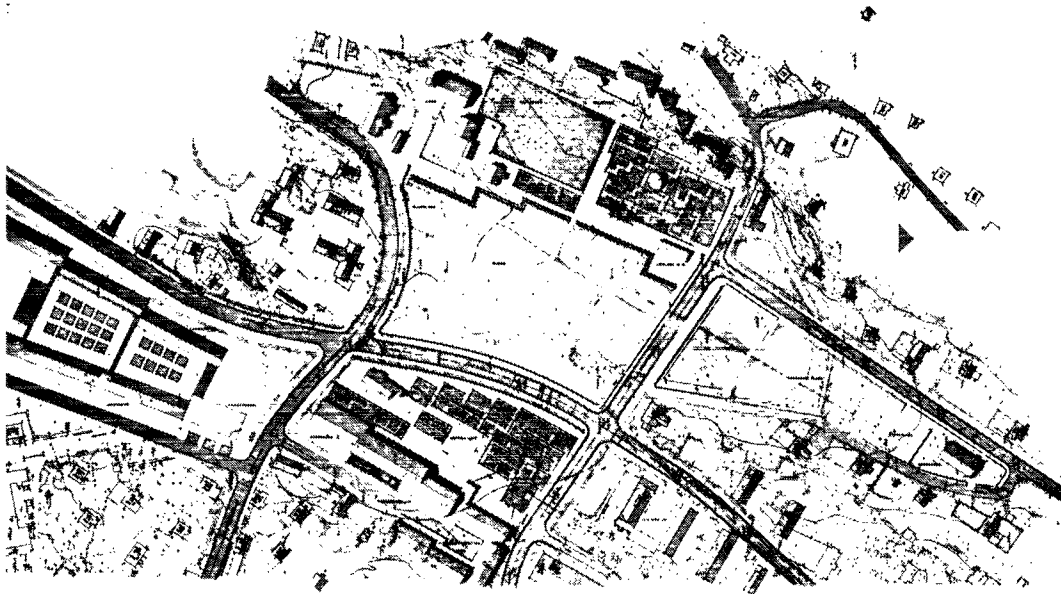

Godthåbs gamle bymidte, - plan 1967.

Vi fandt, at disse øjensynlige værdier i landskab og huse burde fremhæves mere bevidst ved at indordne veje og nye bygninger, og navnlig ved at gøre stedet til et værdigt grønt område, en grønlandsk park, hvis afgrænsninger understreges og afsluttes af bygninger og muranlæg.

Under arbejdets gang voksede den tanke frem, at der burde kunne skabes mere end blot et friholdt parkområde med grønne græsvækster. Selvom der ikke findes en grønlandsk tradition for egentlige haveanlæg, vokser der i dette vældige land så mange karakterfulde planter og trævækster, at man med dem alene ville være i stand til at forme et bevidst haveanlæg.

Mange af disse planter anviser endog hvilken metode, der kan anvendes. De grønlandske fjeldheder er karakteristiske ved store flader hovedsagelig med samme

Revideret plan af 1968.

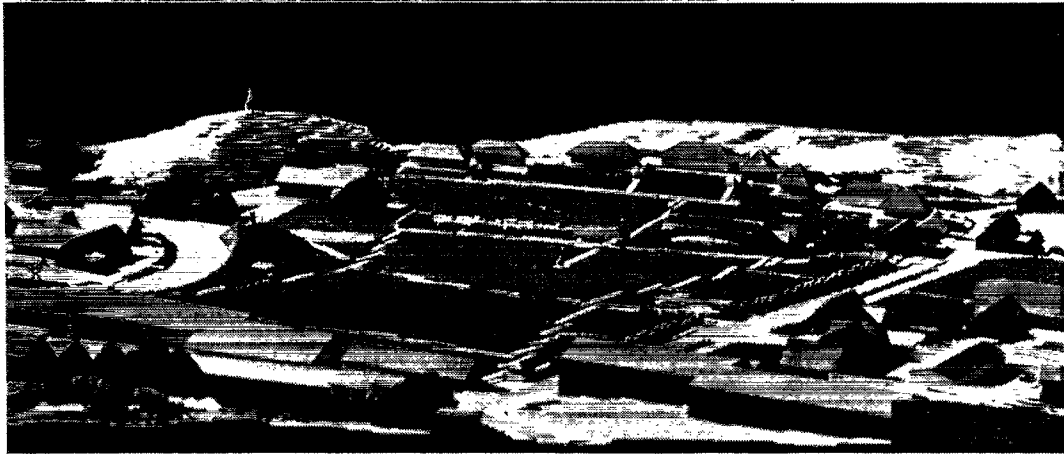
plante. Når lyngen blomstrer, når mosebøllen og dværgbirken om efteråret er luende røde, når de forskellige pilearter fremviser deres gule rakler, åbenbares et betagende farvespil. Pileurt, alperose og gederams, der alle er blomsterrige, er andre muligheder. Ved at benytte disse og andre vækster i store tæppebede, hvert bed tilplantet med sin plante eller trævækst, vil der kunne sammenstilles farvede flader med hver sin blomstringstid. Bedene vil kunne opbygges terrasseformede ved brug af stenværelse. Jord og muld kan forbedres med tørvestrøelse og gødning.

By og befolkning behøver et sted, hvor ro og skønhed, fortid og værdighed kan være og vedblive at være. En modpol til alt det hæslæsende nye, som sker omkring en, og som stiller krav om stillingtagen og engagement. Et frimråde, som byen Godthåb kunne gøre til sit eget værk.

Nærværende forslag er et forsøg på at vise, hvad der kan opnås med bestemte virkemidler. Planen kan gennemføres i etaper over et længere åremål, og man vil kunne opnå synlige resultater og forståelige helheder allerede i de første etaper.

Mod øst og vest tænkes det grønne areal afsluttet af nye bygningsanlæg, henholdsvis alderdomshjem (under opførelse) og et kulturcenter.

Mod syd lukkes anlægget af eksisterende ældre og bevaringsværdige bygninger, kirke, præstebolig, landshøvdingsbolig og de gamle KGH-bygninger. Mod øst omlægges C. E. Steenbergsvej ligesom to veje, som krydser området, foreslås nedlagt. Herved frilægges et anseligt areal til parkområde.

Modelfoto, parken set mod vest (oprindelig plan).

Arqaluks plads øst for Steenbergvej tænkes omdannet til et aktivt friareal for Myggedalens og Islandsdalens beboere, med børnehave, legepladser, boldpladser, sandkasser m. v. og med søen reguleret og oprenset, egnet til skøjtedam om vinteren.

I parkens nordøstlige del er foreslået anlagt en egentlig arktisk have, som tidligere beskrevet. Haven kan fungere både som botanisk have og som prydhave. Opførelse af et væksthuse i forbindelse med haven ville være af pædagogisk værdi.

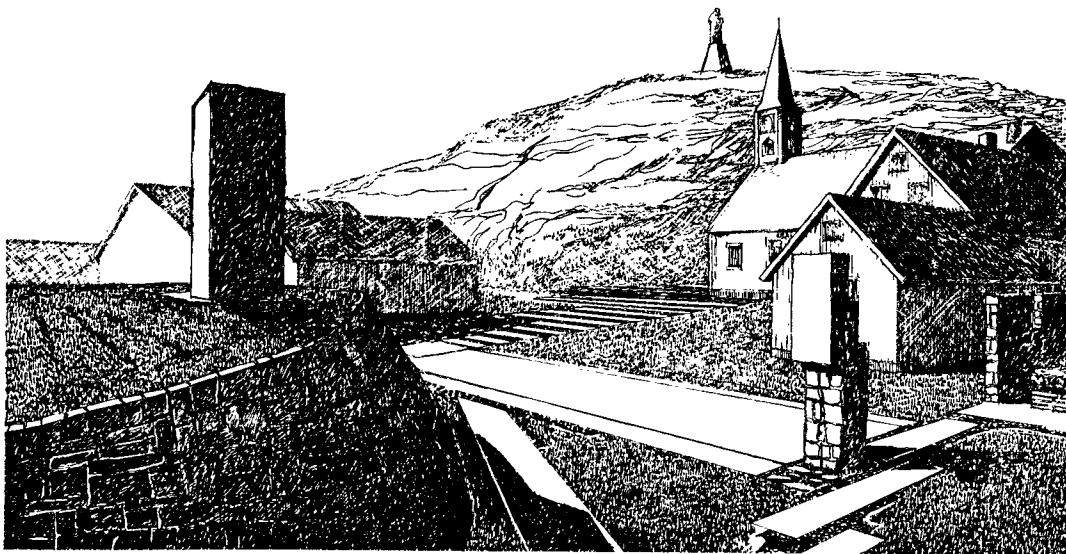
De viste stianlæg og grøfter følger i store træk de nuværende veje og grøfter og er tænkt udført som en kombination af retlinet lagte stenflader og mellemliggende brolægning, hvor vækster mellem stene tilstræbes. Muranlæg anvendes som afgrænsning og hændelsesforløb, egnede også som mindemure, hvor relieffer, stentavler, skulpturer m. v. kan opstilles.

Forslaget har været behandlet i 1967 af Godthåb kommunalbestyrelse og bebyggelsesudvalg, som var positivt indstillet og gerne så planerne nærmere bearbejdet under hensyntagen til de fremkomne bemærkninger og ændringsforslag.

Siden da har væsentlige byplandispositioner i forbindelse med Godthåbs udvidelse nord og vest for NUK (Malenelandsområdet) foranlediget radikale ændringer af vejplanerne i området. Opgaven har herefter været at søge parkområdet tilpasset de nye forudsætninger, hvilket ved første øjekast forekom overordentlig vanskeligt.

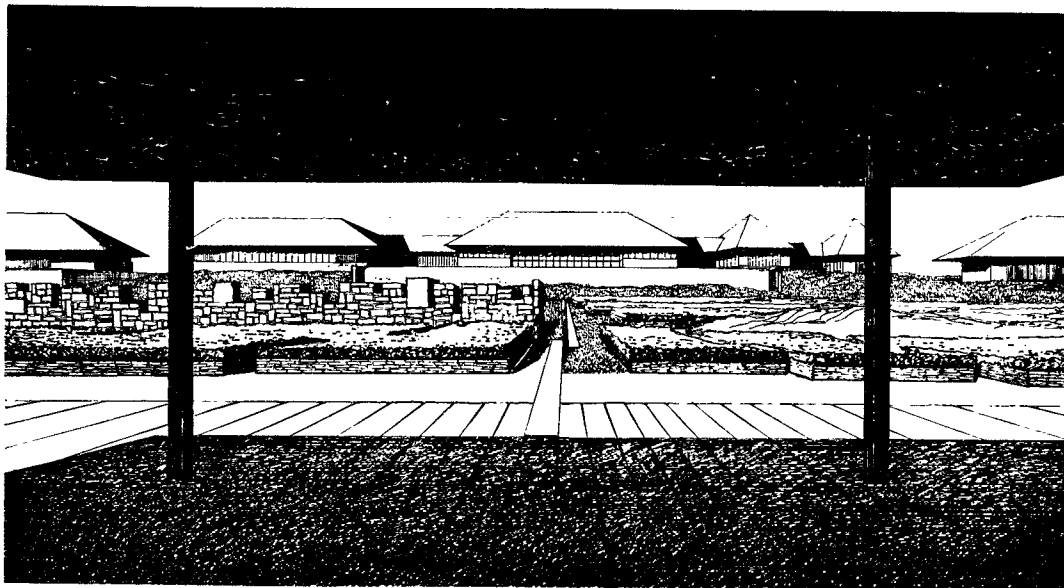
Ved en nærmere bearbejdning synes der imidlertid at være opnået nye værdier og fordele, specielt med henblik på at tilgodese planens etapevise gennemførelse (bl. a. saneringstakten og påbegyndelse af arktiske haveanlæg i de tidlige etaper).

Det nye forslag spiller i højere grad på at lade de arktiske haveanlæg danne det frie parkrums direkte begrænsninger, placeret som parterreanlæg foran de større bygningsanlæg.

Vue af parken mod kirken.

Vue fra læbygning mod kulturcenter.

Det er forslagsstillernes overbevisning, at man ved langsigtet, målbevidst arbejde vil være i stand til at skabe et arktisk have- og parkområde, som kan danne et side-stykke til de fornemme, gamle, japanske haveanlæg. I modsætning til den europæiske havetradition, træer og buske, plæner og planter, er en stor del af de japanske haver baseret på et samspil mellem sten, klipper og pudedannende, lave vækster – en motivverden, som vil være helt naturlig for den grønlandske have.

Et grønlandsk have- eller parkanlæg må i det væsentlige opbygges over et handelsforløb *på* terrænet – på havens „gulv“, støttet af fjeld, bygninger, sten og mure.

Den reviderede plan har været behandlet i kommunalbestyrelse og bebyggelsesudvalg i sommeren 1968 og er her blevet godkendt. Sagens videre skæbne vil nok afhænge af, om der i byen kan findes folk, tid, evner og stædig vilje til at holde ideen fast og gennemføre den skridt for skridt.

Efter forfatterens mening er det mindre væsentligt, om planerne ændres, hvis nye og bedre ideer opstår undervejs, blot hovedideen fastholdes – bevidst på dette sted at skabe en park og et selvstændigt arktisk haveanlæg.

Kommunens økonomiske midler er ikke store. Det ville være at ønske, at der også i vore dage fandtes fonds eller mæcener, der så en opgave i at løfte de grønlandske byer udover den grå, teknisk-økonomiske hverdag.

Jeg tør næsten ikke skrive det – men var det ikke en opgave, som de danske vennskabsbyer kunne hjælpe deres grønlandske frænder mod nord med at løse?